

Oglaši, pripošlana itd.
tiskaju i računaju se na temelju
obitnog cijenika ili po dogovoru.

Novci za predobjavbu, oglase itd.
kojih se naputnicom ili polož
icom post. štedionice u Beču
na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbliže
poštu predobjavnika.

Tko list na vremeni ne primi,
neka to javi odpravniciju, u
otvorenom pismu, za koji se
ne plaća poštarnina, ako se iz
vana napiše „Reklamacija“.

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

Izlazi svakog četvrtka u

podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju
epodpisani ne tiskaju, a

nefrankirani ne primaju.

Predplata sa postarinom stoji

10 K u obice, 5 K za sejake, 3 K za

ili K - , oda K. 250 na

pol godine.

Izvan carevine više poštarnina.

Plata i utučje se Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zao-

stali 20 h., kolik u Puli, toli

izvan iste.

Urednički i oprava nalazi se

d Tiskari J. Krmpotić i dr.

(Via Sissano). Kamo neka se

naslovljuju sva pišma i pred-

plate.

NASA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Stogom rastu male stvari, a neologa sve poljavari. Narodna poslovica.

Odgovorni urednik i izdavatelj Jerko J. Mahulja. — U pakadi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Petar Svačić.

U Ljubljani, 15. januara, je u pravo, da bi lakše uzgajao se vatski umjetnik Josip Mandić pokazao je, koliki je njegov glasbeni talent, kako je njegova čvrsta volja dok ne dođe do svog cilja i koliko je u njemu jako poznavanje sebe istoga.

Mandić još nedokončao 21. godinu i napisao je operu, koje se nebi studio niti kakav stari prokušani skladatelj. Ako se još tomu pridoda, da Josip Mandić nije posvetio svoje mlade godine izključivo glasbi. On je gimnazijalske godine svršio najboljim uspjehom, na sveučilištu je slušatelj prava. S toga je svatko, tko je u petak čeo „Petra Svačića“ punim pravom pitao kad i gdje se je taj mladi skladatelj naučio glasbi? Kako on može bez velike i duge škole, bez postojane i duge prakse napisati operu, u kojoj čuje instrumentaciju po Wag-

nerovoj školi, osvježenu talijanskim Mnogo je pak zaprieka bilo dok je načinom, a sve od početka do konca „Petar Svačić“ na pozornici stupio, je prožeto hrvatskom narodnom prijatelji i neprijatelji odvraćali su ga glasom? Da, Mandić je učio glasbu od tako velikog poduzeća u takoj mlađoj uza svoju majku, podučavao ga je Vilhar i Wieselberger, ali to sve nije glasove o njegovu talentu i samoj operi bilo dosta, da on postane obični glasovski diletant, kamo li skladatelj i to skladatelj velike opere. To se sve rješava jednostavnim odgovorom: Bog je obdario Josipa Mandića izvanrednim glasbenim darom, koji je daleko veći nego li sve škole i svi učitelji! Josip Mandić je pravi glasbeni talent, koji nije čekao, da mu se pokaže kad siede vlasti glavu pokriju a godine luhbat skrene, već je u ranoj mlađosti pokazao svu veliku snagu a da s godinama dodje do skrajnih granica,

Mandić je u dobi kad se vrulda i glavinja od zanisli do zanisli, a da mladenačka nestalnost za nijednu se neodluči, ili ako se odluci u riedko koju se ozbiljno udube. Josip Mandić iznima je i u tonu. Pol godine nje je licenčito, ali takim marom i zanatosom, da se je bilo bojati za njegovo skupocjeno zdravlje. Upisao se grobna tisina. Sliede, prepiću se

ugodni zvuci, u to se pojavi narodni kazališni opravljač da to nadopuni, napjev „Populnul je tih vjetar“. Taj ali je bilo u protuslovju sa riećima napjev šara je kroz cijelu overture, najmladnjeg poglavice, kojima je sklapko zlatne šare na bogatoj tkani. datelj dao napjev crkvenih lekcija sa Glasba od milote naraste do potresnih umjetnih preinakama. Nu naš sklapko i tu je bio na svom mjestu. Osobito kad su zborovi začeli „Slava, slava hrvatskomu kralju!“ i bojnu himnu: „Na noge vodje, na noge rode“, u slušateljstvu je nastalo neopisivo oduševljenje, tako da je Mandić pozvan i od pjevača nošen. Tada, na svrhi prvog čina, primio je davore: od istarskih Hrvata prekrasnu palmu sa nadpisom: „Svome zemljaku

— Istrani“ i od ljubljanskih Hrvata lovovrvenac sa napisom: „Skladatelju Petra Svačiću. Ljubljanski Hrvati“. Od obitelji Thaller prekrasan štap za dirigiranje, okovan srebrom.

Med prvim i drugim činom izvršen je intermezzo. To je bila simbolična slika borbe Madjara i Hrvata. Gosp. Dragutinović sa velikim marom izveo je tu sliku, koja je bio utisak na slušatelje napravila. Kod sveg tog mislim, da opera nebi ništa izgubila kad bi se to izostavilo.

Drugi čin otvara Djed (Petrowski, bas). Neću pogriješiti ako kažem, da je jedan od najljepših napjeva u cijeloj operi. Pun izražaja, narodnog duha, uprav na svom mjestu. Izajednovog zabrinutog monologa predstavlja se boj iza kulis popraćen glasom, potresnom, žalostnom, punom živog, bojnog opisivanja. Kad se to kao utisalo, nastupi kraljica sa dvorkinjom proniknuta užasnim dogodajem. Djed i dvorkinja ju tješo, ali ona zdvojna. To je skladatelj u tropiev skitio uprav majstorski i kraljicino očajanje i njihova nuda i borenje skupno se prikazuju. Osobito je značajan napjev dvorkinje (Glibarec, alt) i lijepo izpevan. Dok završiva taj krasni tropiev, doleti bijegunac i tada nastaje takma, da ga se izpita o ratu.

Sve je to umjetnički izprepleteno dok bijegunac ne obori u pravu na rodnu narodljku, gdje opisiva junastvo „Petra Svačića“ i njegovih vojna. Značajan je to komad, pun dojma, kao i djedov uzlik Vuku (Angeli, bariton): „I ti, i ti. Vuče moj!“ Ta kratka glasbena fraza vredi sultiga zlata. Vuk djedu junacički opisuje razvoj bojni i politički, uvek zanosno i izrazito.

Već je pjevanjem i gudbom katastrofa pripravljena. Kraljica izvan sebe sanjari i odlazi, a kralj podupri-

dolazi ranjen i pjeva. To je pravi fabudov pjev. Nedostizna melodija, izjavljena od Orželskoga to je bio pravi užitak. Kao da je skladatelj htio staviti zlatni kalpak na svoju umjetničku glasbenu radiju. Taj poslijednji naprijev izjavljan od poslijednjeg hrvatskog kralja jest pravi dragulj na kraju biserinog vencen. S toga mislim, da bi opera najbolje svršila u tom času i da bi epilog mogao ostati bez ikakve skode.

Ovo su moji nazori o Mandiću i njegovom „Petru Svačiću“. Nu kod vrline, koje nalazim i koje neće ni jedan nepristran zanickati, nesmijem propustiti a da ne opazim, da je u prvom činu samopiev kraljevinu predug, da su u istom činu predugnici uvodi gdje stranke nastupaju, da je kraljici težko uzdržati dugi niz glasova na visokim žicama, da bi se intermezzo i epilog mogli izostaviti. To kad bi se popravilo, što se bez ikakva truda može učiniti, opera bi, za nepristrane, ostala bez ikakva prigovora sa glasbenom stranom.

Pošle opere bila je većera u „Narodnom Domu“, na kojoj su bili, osim pjevača i vrednog glasbenog ravnatelja Beničeka, mnogi iz Ljubljane, Istre, Trsta i Zagreba. Nizale su se nazdravice mladom umjetniku, njegovim roditeljima, pjevačima i Beničeku sve do kasna, dok se njeki gosti već za povratak spremiše.

Opera „Petar Svačić“ koliko su glasbene strane, koliko sa patriocičkog cilja velika je stećevina za našu glasbu umjetnost. S toga mislim, da nebi smjelo biti ni jedno kazalište na slavenskom jugu bez Mandićeva „Petra Svačića“.

I. Barbic.

Zakoni, koji se ne vrše.

Slavenska pleme ove pole monarhije tuže se opravljano i često, da su državni i temeljni zakoni za njih mrtve slovo, jer se bivstveni dio tih zakona onaj toliko navedeni članak o ravnopravnosti jezika sviju narodu kod njih nepravdjava. Nu ako su te tužbe kod većih slavenskih plemena, kao što su Poljaci i Česi, posve opravljane, sto da kazemo o sličnih tužbah nas Hrvata i Slovenaca, kojih nema u ovoj poli male, i koji smo tako rekue bez ugleda i bez upla. Poljaci i Česi izjavljaju su si sto svojom odličnošću, što svojim znanjem ili lukačevom toliko barugleda i upliva u Austriju, da se preko njihovih tražbina nemože tako lako na dnevnij red i da su u jezikovnom pogledu sto puta na boljem nego li smu mi. Pa ipak se tuže jedni i drugi. Tuže se putuju pravom, jer neuzivaju onoga, što bi po zakonu svuda uzivati morali, jer nisu ravnopravni sa vladajućim narodom u Austriji, koji je brojno manji od slavenskih plemena.

Ove očenite opazke vrede samo gledate državnih temeljnih zakona, ali imade i drugih zakona i naredaba, koje ostaju mrtvim slovom -- jer se nevrše. Za danas navadjamo kao primjer nekoje školske naredbe i zakone:

Tako propisuje naredba ministarstva obrazovanja i nastave od dne 6. aprila 1870. gledate usavršavajućih tečaja za učitelje pučkih škola:

Provadjujući §. 47. zakona od dne 14. maja 1869. (Z. L. br. 62) uvalje se: §. 1. Usavršavajući tečaji za učitelje inaču se obdržavati svake godine u vreme praznika. Trajali će 4 do 8 čedana.

Zakon kaže dakle izričito, da se inadu

obdržavati ovi tečaji svake godine, a koliko nam je poznato, obdržavali su se kod nas u poslijednje 23 godine jedan ili dva puta u Kopru.

Naredba istoga ministarstva od dne 6. maja 1872., gledate kotarski i zemaljskih konferenci za učitelje pučkih škola, kaže:

Provadjujući §. 45 i 46. zakona od dne 14. maja 1869. (L. Z. br. 62.) uvalje se što sliedi:

U §. 1. U svakom školskom kotaru ima biti redovito jednom na godinu učiteljska konferencija.

Ovo je takodjer jasno, a mi pitamo: gdje su te svakogodišnje učiteljske konferenci za pojedine školske kotare? Glede pokrajinskih konferenci kaže zakon:

§. 11. U svakoj pokrajini ima biti redovito poslije svakog trogodišnja pokrajinska konferenci učitelja.

Mi neznamo kad je bila u Istri posljednja takva konferenci te molimo pozvane na to činbenike, da nam to kazati izvole.

Godine 1883. 4. polazili su nekoji učitelji u vreme praznika poljodjelski tečaj u Poreču, nu od tada neima o takvih tečajih više ni glasa.

Kod nas su dakle ovi zakoni ili naredbe samo za to, da se nevrše, ali onda se piše: čemu stvarali takve zakone? Ali neka se vrše ili neka se ukinu; jedno ili drugo.

Zakonodavac je bio stvarajući ove zakone, da se učiteljstvu pruži prilika, da se poduprino naobrzi, da se usavrši za težko svoje zvanje, a da uzmognе častno i koristno vršiti svoju uzvišenu zadaću. Zašto mu se dakle krali i sredstva i prijeku, da zadovolji zakonu i da se okoristi znanjem i izkuštvom drugih, savršenijih od njega?

Na to neka odgovore oni, koji su dužni biti nad vršenjem školskih zakona. Od učitelja traži se dandanas mnogo koli od strane putovanja toli od strane školskih oblasti, a nepruža mu se sva ona sredstva, koja zakon propisuje i kojim bi se mogao usavršiti za svoje zvanje. Možda se ide za tim, kako reče jedan školski nadzornik, koji poznava vrlo dobro odnosaje u Istri, da se naime sada više netraži učitelja za školu?

Bivše glasilo talijanske vladajuće slobode u Istri, pokojna „L'Istra“ priobčila je na uvdnom mjestu u svojem broju od dne 10. oktobra 1903. članak pod naslovom „Pučki učitelj i politika.“ U tom članku rečeno je koja su prava i koje dužnosti učitelja i mi se s tim slazemo, t. j. sve dotele, dok se netraži od učitelja, da bude prosti oruđe stanoviti činbenika i da im služi za njihovo često neštete i nepoštene svrhe. Učitelj je slobodan gradjanin, kako i svaki drugi čovjek, i on ima podpuno pravo, da vrši svoja gradjanska ili državljanska prava slobodno i neovisno, po svojoj volji i uvidljivosti. Koji zahtijeva od njega, da se ih prava odreće bilo komu za volju, taj nije slobodouman, taj nije pravedan. Učitelj je i tako dosta vezan zakon i propisi: na njega se pazi sa svih strana;

osorski biskup Rakamarić (Rakamarić) on mora da je uzoran u školi i vani, pak još bi se ga htjelo sapeti u novovječne održivosti i nezakonite podrednosti. Slobodouman, točno osrećiteljenu našega učiteljstva nije dosta, što spada sada, tako rekuć, svaki učitelj pod dva nadzornika, koji traže i mijere svaki njegov korak, već bi se htjelo, da se on odreće svojevoljno i ono malo slobode i samostalnosti, što mu je zakon i propisi dozvoljavaju. On se tonuemo neće li, da sam sebe ponizi i da se svojevoljno predade na milost ili nendost onim, koji danas vredi i oblaće u Istri.

Naš učitelj mora da bude sloboden i samostalan, koliko mu to zakon dozvoljava; on želi biti koristnim svomu na-

rodu nesamo svojim znanjem, već i svojim položajem; on hoće, da se svestrani naobrzi i usavrši koliko za školu, toli za javnost, i radi toga traži, da se vrše zakoni i da se provadjuju naredbe. Inače neka se sve, što se nevrši, briše!

Njekoliko riječi neprisjetljem slavenskog jezika u crkvi.

(Članak napisan izvan uredništva).

Već dulje vremena nečitam lista izlažeciga u Beču pod imenom „Das Vaterland.“ Nečitam ga, odkad sam se uvjeroio, da taj list nije ono čim se kaže, najveći kršćansko-katolički, zadahnut ljubavlju do istine i pravednosti, nego da je list Becko-Austrijske kamarile, koja hoće da zatre sve što je slavensko. I kad on proti čemu piše, znak je da ta kamarila sve svoje sile proti tomu napinje.

Sad je to, reč bi, slavenski jezik u crkvama proti kojemu da je „Vaterland“ napisao tri članka. Ja jih nisam čitao, ni nemaram. Dosta mi je ono nješto malo, što sam čitao iz njih u njekili novinah.

„Das Vaterland“ piše, da se hrvatski narod ima bez ikakva pridržaja pokoriti izjavi najviše crkvene vlasti.

Ako je tako, k čemu onda pišali tri članka?! Najviše što bi bio u njih, da mu je do crkve i njezine oblasti, mogao pisati, bilo bi, da je dokazivao, da se, i u čem ima svaki kršćanin-katolički, a tako i hrvatski narod pokloniti bez pridržaja crkvenoj oblasti. Al on toga nečini, nego udara na „glagoljicu“, odnosno slavenski jezik u crkvama; zove „glagoljicu“ sredstvom za demoralizaciju naroda; piše i grdi one koji se za nju zauzimaju, tvrdje da to eina je političkoga fanatizma, iz političkih svrha; tvrdje nadalje, da kurija neće unistiti „glagoljicu“ gdje je od starih vremena, i gdje se njezina poraba nije zamjela u posljednjih trideset godina, te da ona nije povlastica čitavoga hrvatskoga naroda, nego samo njekili crkava i župa.

Tim bjeđodano pokazuje, da mu nije do istine ni pravice, kao ni do ugleda crkvene vlasti, nego da mu je do toga da podstupi postupku onoga biskupa, i ovoga u zaštitu užimale. Kao krunu zadovoljstva nad njegovim odnosnim postupkom poslavili su tim, da su ga dale imenovati eccezionom.

Inamo i drugih dokaza za tvrdnju, da su baš austrijske oblasti i njihovi predstavnici najveći protivnici slavenskoga bogoslužja u Istri i u primorskih pokrajina u obće. Te da sve što se je proti tomu bogoslužju posljednji sto godina učinile jest stvar Austrije, njezine diplomacije, njezine politike, njezinoga političkoga fanatizma.

Nu mislimo da je dovoljno i ono što smo ovđe naveli. Austrija je dobra, opredjeljena u prilog slavenskoga bogoslužja, porabila proti tomu bogoslužju; ona je prepojavila podučavanje bogoslova u svrhu slavenskoga bogoslužja; ona je i oružanom rukom branila „latinicu“ proti „glagoljici“ i one svećenike koji su „latinici“ proti svakomu pravu u crkvi uvaljali; ona je zaštićivala i nagradjivala, i zaštićuje i nagradjuje one biskupe, koji se neovlasteni unistivali slavenski bogoslužni jezik; ona bi htjela i na svetu stolici upraviti, da se izjavi proti tomu bogoslužju. To sve iz političkih razloga i u saglasju sa laži-liberalci i sa fransuzima.

Tim smješnije i lezobraznije i drzovitije je naklapanje lista „Vaterland“, kad zauzimanje za „glagoljicu“ pripisuje političkim svrham onih, koji se za nju zauzimaju.

Nije politika ono što čine zagovornici slavenskoga bogoslužja, nego je nožna obzina obzina proti policiji onih, koji bi htjeli zauzeti tu svelinu ne pojedinim crkavama ili župi nego svih naroda slavenskoga u obće, a hrvatskoga i slovenskoga napose, ni od trideset nego od stotin i tisuća i više godina, prelijeći austrijske oblasti, koja postojano zagovara list „Vaterland“, a koje sase to u tem de se sve slavenske narode, naročito hrvatski i slovenski, išli svih njihovih prava, i da se jih učini sužnji najprije Latinu, pak po njih Germanu.

Protiv takovoj politici, kazala se ona u bud kojem rulu, nesamo da mogu nego i moraju ustati Slaveni u obće a Hrvati i Slovenci napose, sa svim svojim silama. Njim je svela dužnost, da brane svoje svetinje u svom javnom životu, u uredih, u školama, pak i u crkvama. Njim je svela, presvetu dužnost da brane svoju bitnost proti svakomu, bio on ko mu drago, koj hoće da njim ju zatre.

hrvatskih svećenika za hrvatsku službu Božju medju hrvatskim narodom, al je u svojem središnjem sjemeništu, i danas obstojećem, posveta prezirala hrvatski jezik, i hrvatsku obuku hrvatskih mladića za hrvatski i slovenski narod.

I kad je pokojni Stjepan Kocijančić, svet muž, oko 1870., privolom ravnetelja toga sjemeništa, posve opravdano, po dva put kao profesor počeo predavati slovenski liturgički jezik, ova puta bilo je načinjeno, da sa timi predavanji prestane. Njemu, kako nam veli, nebijaše nikad rečeno, s kojih razloga se je to načinjalo; ali ti razlozi su na dlanu, danas više nego igda. Razlozi su zakleti protivoma protiv svemu što je slavensko. Ono bijaše naloženo od austrijske vlade.

Kad je negdje poslje 1830. godine došao u Šmarje kod Kopra novi župnik, imenovan od c. kr. vlade, te na jednom počeo mjesto slavenski, kako se je pjevalo tamo stolne godine, pjevali sv. misu latinski, tad se je tamoznji puk radi toga tamo žandare, i oružanom silom stitila latinski jezik proti slavenskomu u crkvi.

Kad je biskup Porečko-Puljski Flapp počeo ukidati, i ukidao, i sada već skoro ukinuo slavenski bogoslužni jezik u crkvama te biskupije, i kad su se naši ljudi, i naše novine proti tomu digle i dizale, tad su bile austrijske oblasti, koje su plienile opravdane glasove naših ljudi i novina proti postupku onoga biskupa, i ovoga u zaštitu užimale. Kao krunu zadovoljstva nad njegovim odnosnim postupkom poslavili su tim, da su ga dale imenovati eccezionom.

Inamo i drugih dokaza za tvrdnju, da su baš austrijske oblasti i njihovi predstavnici najveći protivnici slavenskoga bogoslužja u Istri i u primorskih pokrajina u obće. Te da sve što se je proti tomu bogoslužju posljednji sto godina učinile jest stvar Austrije, njezine diplomacije, njezine politike, njezinoga političkoga fanatizma.

Nu mislimo da je dovoljno i ono što smo ovđe naveli. Austrija je dobra, opredjeljena u prilog slavenskoga bogoslužja, porabila proti tomu bogoslužju; ona je prepojavila podučavanje bogoslova u svrhu slavenskoga bogoslužja; ona je i oružanom rukom branila „latinicu“ proti „glagoljici“ i one svećenike koji su „latinici“ proti svakomu pravu u crkvi uvaljali; ona je zaštićivala i nagradjivala, i zaštićuje i nagradjuje one biskupe, koji se neovlasteni unistivali slavenski bogoslužni jezik; ona bi htjela i na svetu stolici upraviti, da se izjavi proti tomu bogoslužju. To sve iz političkih razloga i u saglasju sa laži-liberalci i sa fransuzima.

Tim smješnije i lezobraznije i drzovitije je naklapanje lista „Vaterland“, kad zauzimanje za „glagoljicu“ pripisuje političkim svrham onih, koji se za nju zauzimaju.

Protiv takovoj politici, kazala se ona u bud kojem rulu, nesamo da mogu nego i moraju ustati Slaveni u obće a Hrvati i Slovenci napose, sa svim svojim silama. Njim je svela dužnost, da brane svoje svetinje u svom javnom životu, u uredih, u školama, pak i u crkvama. Njim je svela, presvetu dužnost da brane svoju bitnost proti svakomu, bio on ko mu drago, koj hoće da njim ju zatre.

Nastavak u prilogu.

I mali mrvac brani sebe, svoje suće, a kamo li nebi čovjek, stvoren na sliku i priliku Božju, kamo li nebi Hrvat, koga su slavni sv. oti pape već pred stoljećima nazvali predzidjem kršćanstva.

Od „Vaterlanda“ i njegovih Njemaca nećemo se mi Hrvati učiti panneti, niti u vjerskih odnosa obređostovnihi pitati ih. On i njegovi Njenici imaju, ako živim jo do vjere, dosta posta među njima. U naši nit vjerske nit bogoslužne svojini. U naši nit vjerske nit bogoslužne svojini.

I mali mrvac brani sebe, svoje suće, a kamo li nebi čovjek, stvoren na sliku i priliku Božju, kamo li nebi Hrvat, koga su slavni sv. oti pape već pred stoljećima nazvali predzidjem kršćanstva.

Politički pregled.

U Puli, dne 3. februara 1904.

Austro-Ugarska.

U posljednjoj sjednici prorač. odbora austrijske delegacije prihvaćen je bio izvještaj delegata Suštersića o bosanskom proračunu.

Istog dana po podne razpravlja je odbor o proračunu ratne mornarice. Izvjetitelj dr. Pergelt obrazložio je obširno proračun preporučiv ga na prihvat, no što su delegati dr. Kramatić i dr. Polliger stavili više pitanja tehničke naravi, na koja je prisutni admirал Spaun dao potrebite razjašnjenja. Iza toga prihvatio je odbor izvještaj o proračunu. Skupna sjednica austrijske delegacije obdržaje se danas.

Prigodom posljednjeg dvorskog plesa razgovarao se je car i kralj s raznim zastupnicima. Osobito zanimiv je bio razgovor sa češkim zastupnikom dr. Začkonom, komu se je vladar potužio, da već danas neće nikto da sluša. Pri tom je vladar smjerio glavno na češko-njemački spor i na raztrojane odnose u carevinskom vjeću. Sa zastupnikom Kaiserom razgovarao je vladar o njekoj tajnoj zapovijedi ratnog ministra, kojom se određuje, da znanje njemačkoga jezika za podčestnike nije potrebito, nu ta zapovijed nije tajna, jer je ista i do sada vredila za podčestnike.

Hrvatski listovi Dalmacije pišu, obzirom na kriju u zemaljskom odboru, da se do novoga sastajanja u tom odboru neće ništa mijenjati. Kao zamjenici odstupivih prisjednika dr. Smoldake i dr. Kučevića, dolaziti će na sjednice zemaljskoga odbora zastupnici Marović i Arneri. Što se tiče kandidata za mesta odstupivih zastupnika piše iz Zadra, da će a šibenskom kotar kandidirati šibenski načelnik Marko Stojčić i u Starom gradu Petar Biakinski, brat narodnog zastupnika Jurja Biakinskog. Međutim novije vesti glise, da su te kandidature preuranjene i da nije do sada u tom obziru ništa odlučeno.

U hrvatskom saboru u Zagrebu razpravlja se ovaj par o proračunu za god. 1904. Službeni list piše tim povodom, da se vodi u saboru razprava doduse žetoka, ali pristojna i stvarna. Ban grof Pejačević, koji je boravio dulje vremena u Zagrebu zbog oporavljenja površog zdravlja, vratio se je u Zagreb posve oporavljen.

Crna Gora.

Zastupnik austro-ugarske vlade na Cetinju barun Kulin, predao je knezu Nikoli, poslije dana proš. mjeseca, vjerojatnije, koh zastupnik Kulin toli knez Nikola, naglašiće u odnosnih govorih prijateljske odnose između monarhije i kraljevine te izražije želju, da bi li odnošaji potrajali i nadalje koli na političkom toli na gospodarskom polju.

Srbija

Državno vijeće ukinulo je poznati zaključak skupštine, kojim se uzračuje do-sudašnja podršpa udovicama bivših ministara Ristića, Garašanina i Vučkovića. Bećković listovom pišu iz Biograda da je ovih dana obdržavanje vijeće pod kraljevim predsjedničtvom i u kraljevom dvoru. Ovo vijeće bavilo se je pitanjem, da li se imade nastaviti u Macedoniji Srbska propaganda. Konzuli su se odlučno izjavili proti takvoj propagandi, jer da bi bio u onih krajevima izložen srpski živalj velikoj pogibelji oustrane Aranuta, pošto je taj živalj u velikoj manjini. Većina je odlučila, da se ima napustiti takvu propagandu pošto se je i kralj proti izjavio.

Zadnjih dana prosloga mjeseca bijahnu pušteni na slobodu oni srpski časnici, koji su se bili u Nišu izjavili proti urotinicom u ubojicama kralja Aleksandra.

primljeni su sa zadovoljstvom na znanje istotako i izvješće o Sokolskom Domu.

Pročitana su i en bloc odobrena nova pravila, koja se sastoji brat starosta po osnovi što ju je izdao savez češkog sklopnika. Na predlog dr. Laginje izabran je odbor sedmoricu (Jelisć, Križ, Mezulić, Pavetić, Perko, dr. Wilfan, dr. Zuceon) koji će još jednom revidirati i konačno izpraviti pravila i odaslati namjestničtu. Poslije njekoj upita, predloga i interpretacija prešlo se na izbor novoga odbora izabran je i u odborskoj sjednici konstituiran slijedeći odbor:

Voloski kotar:

Vježanje. Dne 27. januara vježbala se je u ovdješnjoj crkvi ljubezna domaća gospodjica Nina Justić sa velećenjem gospodinom, već udomačenim igroveom Gjurom Vavra. Po djetelji, brat te rođaci i rođakinja nevjeste porazveseli su se tom prigodom s mladićem parom; i mi se veselimo i najesraćemo mu čestitano.

Otvorene Xarodog Doma u Voloskom bilo je dne 1. o. mj. O tome i o krasno uspjełem koncertu „gazbeno-dramatičnog društva“ sledi dopis u budućem broju, jer nam je za ovaj broj prekasno stigao.

Postallia. Od nekog doba opaža se na Opatijskoj posti da ima sve više činovnika koji nepoznatu jeziku ovdješnjega domaćega pučanstva, te se nemogu s njim razumjeti. Žalostno da e. kr. ravnateljstvo nema obzira na jezik puka kod imenovanja svojih činovnika, kao da je puk za nje a ne oni za njega. Žalostno da protuzakonito i proti svakom pravu. Bilo bi dobro da nas slavno ravnateljstvo čini prije takvih činovnika, nesposobnih za ovdješnju službu, oslobodi i za buduće postudi, jer bi inače moglo doći do neugodnih izkaza sa strane pučanstva, koje ne mogu lepliti takvih nepodobština, i zahititi da činovnici govore s njima njegovim jezikom. Ravnateljstvo se nemogu izpričati da neima onih koji znaju ovdje potrebitih jezika, jer znamo za njike muke i ženu, koji su se privlačili za službu kod posta, al koje ravnateljstvo nije htjelo primiti.

O njekoj sablasni, javnoj, njekih tih nesposobnih činovnika nećemo danas govoriti, čekamo što će oblasti.

Opatija (Koncert u korist Družbe sv. Cirila i Metoda). To je bio užitak, taj koncerat, pravi umjetnički užitak. Prijedalo ga je „Slavensko društvo prijatelja glazbe“, poglavito braće Česi i sestre Čehinje. Na čelu toga podvadili bili su Čehinje dr. Gorski. Sudjelovali su kod koncerta sun kapelnik gosp. Frisec, na gusali, njegove dve kćerke Zdenka i Franić, kao pratilice na glasoviru, gospodin J. Halla kao pratioce na glasoviru, uz gosp. Stegnera četveroručno igrajući na istom, gospodjica E. Dušek kao pjevačica, gosp. I. Gaja kao pjevac, i san i ujedno sa g. Ryslav-om, isti g. Rušlavy na guslaju, gospodjica Fiala i g. Kuhar ujedno sa spomenutim Dušekovim i Gajom u četveroručju. Izvadili su same izabrane komade glasoviti skladatelja dra. A. Đorđaka, Smetane, Frimla, Novotnoga, F. Chopina, Wieniewskoga. Dvojica gospodjica i dvojica gospode što su pjevali sbor iz Progode nevjete, dodali su na svrsi „Ljepa naša domovina“. Svi komadi bili su umjetnički odigrani odnosno odpjevani. Običinstvo bilo je cieło vremena koncerta upravo uženo, te je svim baš umjetnikom najesraćenje povlažljivo, a gosp. Friseca kao demonstrativno pozdravljivo. Čin je tako preve glasove divne pjesme na hrvatski domovinu, diglo se je kao jedan na noge i utrebesno klicalo i pjevačicam — pjevacem (čudu Čehinju i jednu Hrvatice, jedan Čeh i jedan Hrvat) i hrvatsku domovinu. Nisam zaboravio, nego sam za svrhu ostavio jednu tekšku razporeda. Negde u sredini koncerta prikazala se je na pozornici naša krasna Amelija Turković, poznata i s pozornice u Opatiji kao dilektantkinja predstavljajuća i deklamatorka. Običinstvo ju je kao svoju prenju zanimalo svesrdno pozdravilo, čim se je prikazala i pratilo pak sve većim zanimanjem. Krasnolovila je Vežićevu „Opomenu Zrinoviće svom sinu“, pjesmu žalilože, nekakve malo pozabatu. Divota bilo je slušati i gledati, kako ljepe tumaći rječi pjesnikove što jih je postavio u usta čestite Hrvatice za nejzinoga sina. I Česi i Poljaci, Čehinje i Poljakinje radostno su spominjale, da su svu tu hrvatsku pjesmu razumjeti.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Glavna skupština „Prvog Istarskog Sokola“ u Puli. U nedjelju dne 24.1. o. g. obdržavajuće bje glavna skupština našeg Sokola, kojoj je prisustvovalo do 70 članova. Brat starosta zgudnjen je riceći pozdravio prisutne, veseleć se tolikom zanimanju svih članova u prošloj godini, koja je s tako ljeptim rezultatom, kraj Buzeta, obdržavat će se dne 7.4. te srpska kao što izkazuje izječe tajnika i godine u 5 sati po podne sa običnim blagajniku. Izvješće tajnika i blagajnika dnevnim redom.

Koparski kotar:

Glavna godišnja skupština pedenzije sv. Cirila i Metoda u Sv. Martinu kraj Buzeta, obdržavat će se dne 7.4. te srpska kao što izkazuje tajnika i godine u 5 sati po podne sa običnim blagajniku. Izvješće tajnika i blagajnika dnevnim redom.

Iako je koncerat, kako dobro posjećen od Čeina, Poljaka, Slovenaca, i domaćih, Hrvata, iz Opatije i Voloskoga, bio pravi umjetnički užitak, to je svrlja u koju je priredjen povećala njegovu vrednost. Priredjen je u korist „Družbe sv. Cirila i Metoda za istru.“ Slovenska braća, znamaju kako nam je gledje škola, sjetila su se naše sročnje. Bila njima od sreća hvala, a od Boga plata!

Iz Kastva (Crkvene slvari). Kako je poznato, dekanska čast prešla je privremeno iz Kastva na Volosko. Ljudi se još nikako nemogu sprajteljiti s tom činjenicom, ako i privremeno, i zamjeruju za to i Petru i Pavlu, a osobito jednoj osobi. Nego nije to jedino zlo, na koje se tuže. Nemogu pojmiti, zašto se mjesto župnika ne popuni već toliko vremena. Samoga župeupravitelja imaju rado, pač rado bi da bude stalni župnik, rado bi dake župnika, a mjesto se niti nerazpisuje. Za Božić bio je premijesten iz Kastva ka pelan Gortan, i odtada su u Kastvu u službi sanuu župe-upravitelj i jedan kapelan, dake dvojica dušobrižnika, mjesto čelvorce, najmožužupnika i trojice kapelana. Što će ta dvojica za ovotik narod, kako raztrešen?! Jedan ima dosta posla u uredu, drugi kao vjeronositelj u školama. A gdje su krsti, gdje ženitbe, gdje bolnici, gdje mrtvi, gdje potiske izvan škola, priprave na izjednjavanje, pričest, kozizmu; gdje služba Božja, gdje priprava na propovijedi? I gdje vrieme dočasniki, da se dalje izobrazuju u svojem zvanju, da se možda na župničke izpite pripravljaju? I koliko su obojica dobrili radini, oni nemogu na sve, nješt moraditi zanemariti. Govori se, da se za teže sa popunjnjem župe radi toga, što se od župe luče odčili kapelani Rukavac i Sv. Matej, i stvoriti iz njih posebna župa. Ako se to smatra potrebitim, iako nejma tu nikakvih skrivljenih svrlja, nek se to učini, i neki se dade svakemu po jednoga kapelana, jer jedan svećenik može težko obavljati sve poslove za preko 3000 duša. Aliko se dade na djelo, pak stvar obavi. Župna crkva sv. Jelene ne smije ostati tako dugo obudovljena. Nužda je medjutim, da se bezodvladeno namjesti u Kastvu trećega svećenika, ako se neće da se zanemari razne crkvene poslove, i fizično upropasti dvojici gospode dušobrižnika.

Iz sjednice občinskoga zastupstva u Kastvu. Evo da spomenem samo neke stvari prihodne i razpravljene u sjednici občinskoga zastupstva u Kastvu obdržanoj dan 26. januara t. g.

Zemaljski odbor je potvrdio proračun onako kako ga je svojedobno u razhodu i prihodu predložilo zastupstvo — znak da je dobro i posteno sastavljen, kad mu ni protivnici nemogu ništa prigovoriti.

Prošlih dana pregledao se je blagajnu, i našlo posve u redu. Tom prilikom se je obnašlo, da je občina u prošloj godini izplatila starih dugova ništa manje od 16000 K. i to duga koju su svojedobno bili sklopjeni za školu u Zasmetu, za kapeljaniju u Sv. Krizu i za kupnju jedne kuće u Kastvu. Zadužila se još pak na novo za 7000 K. i to za povećanje groblja u Rukavcu, načineno po c. kr. oblasti.

Obrina je dobila njeku parnicu proti Josipu Marcu iz Špinjiceve, o kojoj je on toliko klepetao da re je dobiti. Za odnosni dug bila mu je občina zaplenila vino. Kad mu se je to vino prodalo, on je platio dug, u koliko izneslo. 67 K moralo se je brisati jer su nestjerivi — kad toga mudrača koji bi bijeo svakomu pameti dati. Tako je občina dobila i parnicu proti njekomu Šepiću i njegovoj ženi. Muž jadan nije ni znao da se žena pravdo, i to ponosu Kristića. Izgubili su pravdu i mogli bi 200 K troška. I sad bi još htjeli da njim občina pomognu nositi te troškove. Gdje van je pamet ljudi?

Zemaljski odbor je javio, da netreba

njegove potvrde odluka zastupstva, kojom je dala potrošarinu za g. 1904. potrošarskom družtvu u Kastvu za 1600 K godišnjih, da je dakle občina-vlastu to sama učiniti, i da jo dobro učinila. Istom prigodom pisao je zemaljski odbor, da pritužbu potrošarskoga družtva (Kristić Pepić) gleda potrošarine za godinu 1903. nije još rješena; al da se stvar može smatrati rješenom, i to povoljno za občinu. Kako je upravo sudište rješilo pritužbu istoga družtva (istih onih gor) proti zemaljskoj potrošarini, tako će i stalno onu proti občinskoj. Uzalud one stotine i stotine tisuća kruna koje je družtvo potrošilo na razne adyvokate i nadripisare, te na puteve u Beč.

Prošlih šest godina dobivala je občina po 3000 K godišnje za lov. Sad još nedobiva ništa ili skoro ništa. Iztekle je šest godina: C. kr. kolarska oblast odredila je da ima lov sav odali skupa za inovnu občinu i pridružne. Občina Klanec je proti tomu učinila utek, koj njoj bijaše odbijen. Učinila je daljnji utek na ministarstvo. Taj još nije rješen, pak tripti u Klanec i ostala mjestna občina. Sa lovom gospodari c. kr. kolarsko glavarstvo, a uime njegovo namjestnički točnik barun Schmidt. Proti tomu gospodarenju mnogi se tuže. Občinsko zastupstvo odlučilo je, kako da čim prije takovo stanje prestane.

Za most u Trnovici preko Rečine odredilo je c. kr. ministarstvo nutarnjih poslova jednu trećinu troška, ali ne više od 3750 K. Občinsko zastupstvo odlučilo je moliti podporu kod zemaljskoga odbora, i učinili sve potrebile korake, da se taj toli nuždni most, sporazumno sa kraljevskom hrvatskom vladom čim prije sagradi.

Onomadne pregledao je viši gradjerni savjetnik Oharst mjesto za sterunu u Glodičih, Zaržičih, i Škalnici. Donesao je veliku vijest, da je c. kr. ministarstvo poljoprivrede odlučilo podpore za te šterne 9500 kruna.

Lošinjski kotar:

Osobna vlast. Prijatelj iz Lošinja namjavlja da već dulje vremena poboljeva lamoški školski nadzornik g. Pavao Skopinić na želudu te mu nebijaje moguće odgovoriti na razna pisma i zahvaliti se pojedincu na unogohrane čestitke, koje je primio za Božić i o novoj godini. (Želimo gosp. nadzorniku, da bi čim prije posvezdravio pa da se uzmognie opet posvetiti svomu težkomu zvanju.)

Dvije riječi „Jadrani“. Primisimo iz Lošinja:

Pred malo sam dana pod naslovom „izljevi talijanske kulture i plemenitosti“, iznio kroz „Našu Slogu“ nekoje nepodobne, što ih čine proti hrvat, narodu i jeziku ovđašnji tobožni Talijani, a u istini odrođeni Hrvati, ugejeni u talijanskom jeziku i kulturi. Ujedno sam orisao kratkim ertama barbarstine, što se u običe počinju u ovim mjestima sa strane ovđašnjih renegata na Hrvatima, a to sve uime tal. jezika i kulture; izluknuo sam kako su ova, njekada čisto hrvatska mještina, nemorahnem talijanskom agilacijom pretvorila se u kule talijanstva, pa sam zaključio ovako: „ob ovom neka razmislijaju oni Hrvati, koji misle, da za to, što se mi nemožemo odusevititi za talijanski jezik i kulturu — potrebno je, da nas na potaknu njeki tobožni politički spekulanti“ (N. S. pogrešno je stampala „mudraci“).

Ovo, i ništa drugo u svem onom članku, odnosilo se je na „Jadrani“, — jer on je gornji izraz upotrebljio, pa se radi loga srdi na mene u broju od 9. siječnja. Istina, na početku članka citirao sam i ja još neke izreke, koje mora svaki Hrvat odustisiti (n. pr. „u nekajanju Talijana [tako ih nječe?] . . . sliedimo nemoralni principi germaniske i ugarske agresivnosti . . .“). Dok održavaju Talijanima njihovu narodnost (tko i kada?) za to, jer su na hr-

vatskom zemljištu . . . . Dosle te megalomanije“, ali ove sam izreke izradio iz se predaje po njezinu sati u tjedan i neček „Novog lista“ od 15.XII. 1903., njenički, ali hrvatski ni jedan sat, pa — one se dakle ne odnose na „Jadrani“, niti u Lošinju velom, gdje pučanstvu niti a nije moja krivnja, što je uvedeno (ili nije toliko omražen hrvatski jezik kaši u slagari?) propustilo spomenuti — jer ja malom. Zašto? Jer imade njezinu dosam to u rukopisu učinio —, da se te izmače izrodjene inteligencije, koja drži reke na lože u „Novom listu“ — Dakle sve ono, što je „Jadrani“ zaključivao na jeziku i kulturu, a opet podjaraže omaloženje ovih rječi u mojem dopisu, proti sebi, odpada, jer ono se njego ne tiče.

Ipak sam dužan odgovoriti na njezino razlaganje u „Jadrani“ gdom na prednjoj dopisi. Urednik „Jadrana“ spoticu nam, da mi kvarimo, što druge (to je već ovdje makar u većini i ne bio proli hrvatski jezik, — ipak mu nemožes utuci u glavu, da su mu potrebite hrvatske škole, a o ukinuću škola sa nastavnim talij. jezikom, nema za sada ni govora. I tako nije čudo, što su u ovim mjestima prilike ovako žalostne. Od talij. pučkih je baš on jednom i za naše „Srbce“ i škola mladičevi ovđašnja polazi na talij. „Talijane“ drugi taktik prepričavaju: gimnazije, onda na univerze, a tu znaino dakle tko bi znao, kad je „umije“ mislio što i koliko čuju o hrvat. narodu i jeziku, i radio?! Naše je skromno mnenje, da se — pa se onda nije čuditi, što imamo toliko renegata i janjičara. Ordje domaće Bog zna čemu nadlati, premda za inteligencije, hrvatski odgojene, nemamo, to nezanimjerimo dru. Tresiću, što on ima — a u hrvatsku nadošu nema se (ili prošivo mnenje od nas; svaki svojom malo) pouzdanja. — Pravo je dakle glavom misli. — Hrvati u običe još nisu čudo, kad se nadje u ovakvim prilikama bili vuci — jer to ni neznaju biti — oni ipak nekoliko domaćih ljudi, kojima talij. su se od uvječ poput mirnih jaganja dali jezik i odgoj nije preo hrvatsko srce i strići od svojih dušmana — uz kadkadi ponos. — Koji sve ovo na svoje oči gleda skromni, ali ne občeniti, protest —, pa i ob ovom razmišlja, naravski je stvar, sam duboko uvjeren, da baš pominjanje da ne može diciti mnenja onih Hrvata, horbo i rada s naše strane, a prevelika čežnja za sloganom, mirovom i komodite potrebu talij. jezika i kulture, — jer videtom, — uzrok je mnogom našem gubitku. Kamo nas je to doveo, a Hrvatinu, žalibote, nije i onako mnogo treba, da im se preporuča ludje jezike, jer oni se i bez toga i odvje često i rado služe sa stranim jezicima. — Za to penavljam: nije nužno, da nas na ovakvo shvaćanje potiči neki tobožni, politički spekulanti. — Ovaliko na odgovor „Jadrani“.

Dopisnik iz Velog Lošinja.

Trst.

Izvanredna skupština „Slavjanske Čitaonice“ u Trstu. Odbor „Slav. Čitaonice“ u Trstu, pozivaju svoje članove za dne 5. febara 1904. u 8½ sati na večer u vlastite prostorije na izvanrednu glavnu skupštinu, na kojoj će se razpravljati samo o jednoj točki dnevnoga reda L. j. o promjeni družbenih pravila u svrhu združenja sa „Dalmatinskim Skupom“. Bilo sretno!

Dalmatinski skup* u Trstu. Odbor „Slav. Čitaonice“ u Trstu pozivaju svoje članove na izvanrednu skupštinu što će biti dne 5. febara 1904. u 8½ sati na večer u vlastite prostorije na izvanrednu glavnu skupštinu, na kojoj će se razpravljati samo o jednoj točki dnevnoga reda L. j. o promjeni družbenih pravila u svrhu združenja sa „Dalmatinskim Skupom“. Bilo sretno!

Dalmatinski skup u Trstu. Odbor

„Slav. Čitaonice“ u Trstu pozivaju svoje članove na izvanrednu skupštinu što će biti

dne 5. febara 1904. u 8½ sati na večer u

držvenim prostorijama sa slijedećim dnevnim redom: Predlog o združenju sa

„Slavonskom Čitaonicom“.

Razne primorske vesti.

Svedska kraljevina u Opatiji. Iz Stočolma javljaju, da je svedska kraljevina odputovala dne 3. februara za Opatiju.

Porinuće novog parobroda „Barun Call“. U loydovom arsenalu u Trstu počinuti će dne 20. februara 1904. novi parobrod, koji nosi ime austrijskog ministra trgovine „Barun Call“. Novi parobrod je blizanac parobroda „Africa“ te će putovati između naših obala i Afrike.

K porinuće parobroda doći će u Trst ministar barun Call.

Premještenje. Gradjevni pristav mjernik g. Lavrenčić premješten je od c. kr. ravnateljstva pošte i brzovaja u Trstu na Pazin.

Novi c. k. bilježnik u Labini. U listovima čitamo, da je bio imenovan c. k. bilježnikom (notarom) u Labini gospodin Rudolf Pilat.

Imenovanje u finansijskoj struci. Predsjedništvo finansijskog ravnateljstva u Trstu imenovalo je među ostalim predvodnog vježbenika g. Matku Kišića, načega zemljaka, finansijskim perovodnjom ili koncepcionom. Čestitamo.

Otvorena mjesto. Na c. k. katarskom sudu u Sežani otvoreno je mjesto sudbenog pristava. Molba za to mjesto valja predložiti predsjedništvu c. k. zemaljskoga suda u Trstu do dne 10. februara o. g.

Na dvorazrednoj mješovitoj pučkoj skoli u Dubašnici (na otoku Krku) sa hrvatskim naukovnim jezikom otvoreno je mjesto ravnajućeg učitelja. Molba valja predložiti propisanim putem c. k. katarskom školskomu vjeću u Lošinju do dne 29. februara 1904.

Imenovanje. Syršeni talmičar gosp. Fran Fogar bio je imenovan privremenim gradjevnim pristavom u državnoj građevnoj službi u Primorju.

Razni primosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:

Pop Andrija Bon, Belli-Cres 4 K sa kupljenim na pиру Dinka Bandera i Antice Vidinić. Pop Tomu Kraljić 50 hel. sakupljenih na pиру g. Andriju Kraljiću i Gene Ceciliije Zaku u selu Brzae.

Vjekoslav Višović, Sv. Maria od zdravlja, Barban 8 K. A. Stjepan, učitelj, Vabriga-Tar 17-30 K. Ivan Pujman, c. kr. umir. šumar, Vodnjan 2 K. Jakov Puhulj, Pula 1 K.

Ukupno danas . . . . . K 32-80
U broju: 2. ove god. izkazano 829-10
Sveukupno . . . . . K 861,90

Djakačkomu prip. društву u Pazinu priposlaše našoj upravi:

Gjivić Stjepo, Dubrovnik 11 K. Ivan Pujman, c. k. umir. šumar, Vodnjan 2 K.

Ukupno . . . . . K 13-
Na račun ove god. izkazani 761,84
Sveukupno K 774-84

Za Bratorščinu hrv. ljudi u Istri priposlaše našoj upravi:

Ivan Pujman, c. kr. umir. šumar, Vodnjan: 3 K.

Ukupno danas . . . . . K 3-
Na račun ove god. izkazani 20-
Sveukupno K 23-

Za družbu sv. Cirila i Metoda za Istru. Uprava liste „Hrvatska Kruna“ u Zadru napisnicom od 1. t. m. poslala na dra. M. Leginiju, a ovaj Družbi K 43-70.

Jur. A goré ti ferali?
Fr. Dragi ti, kaj neznaš, da in manjka petrolija, kako u Dreguću!
Jur. Ta valja beći!

Zadnjih dana mjeseca decembra 1903. prodali su talijanski trgovci u našem carstvu 600.000 stolitara svoga vina, dočim su već tada bila sva skladišta puna talijanskog vina na Rieci, i u Trstu. Iz ovog posljednjeg grada odpremljeno je zadnji dan prošle godine u razne gradove morsarije 140 vaguna talijanskog vina. Na Rieci i u Trstu su tako puna skladišta talijanskim vinom, da ga nećinu viši kamion spremati pa ga spravljuju u bliznjih selih. Prvi 7 dana ovoga mjeseca stiglo je na Rieku 7 parobroda kreatih talijanskim vinom. Talijanska vlada uzajmila je svi jimi vinogradarom više brodova za izvoz vina u Austro-Ugarsku. Kod nas je sve tako poplavljeno talijanskim vinom, da će barem kroz dve godine približno povoljnju prodaju našeg domaćeg vina.

Tečajem ove godine ima se sklopiti sa Italijom trgovacki ugovor pa se već sada čuje, da će naša vlada dopustiti uvoz talijanskog vina u našu monarhiju uz nešto višu carinu.

Do sada je plaćalo talijansko vino kod nas carinu od for. 3.20 pa kad bi se ta svela u novom ugovoru i podvostručila, još će Talijani dragovoljno uvažati u Austro-Ugarsku svoja vina.

Radi toga moraju vinogradari Austro-Ugarske zahtijevati, da se udari staru carinu od 20 for. na uvoz talijanskog vina, da tako nebudu mogli Talijani i nadolje poplavljati naša tržista svojim vinom i tim uništiti naše domaće vinogradarstvo.

Radi toga pozivlje „Vinarska udružba“ za Dalmaciju sve vinogradare, da se sastanu u svakom mjestu na početki skupština, pak neka stvore zaključak protiv svakoj obnovi vinske klauzule u trgovackom ugovoru sa Italijom; da se posređe pred kralja Beć odaslanike, koji će moliti, da se neobičnoj klauzuli proglaša zaključuju: „Mi u ovoj državi neznamo više nikoga, u koga se možemo ponuditi, nego samo u našega premilostivoga kralja, koji je otac svojih naroda, te se njemu učelim i prikožimo mu naše žalbe. Austrij-ki ministri nisu postigli naše odaslanike preklani pred kralja radi klauzule. Ti isti ministri zapričeili su ulaz prošle godine našim zaustupnicima pred Njegovom Veličanstvom radi dogodjaja u Hrvatskoj i Slavoniji. Ipak mi opet pokušajmo, da vidimo, hoće li i po treći put austrijski ministri zatvoriti kraljeva vrata vjernim sinovima njegove-kraljevine Dalmacije.“

Ovaj proglos preporučamo i našim gospodarskim zadrugam ne bi li se i one pridružile u akciji dalmatinjskoj braci.

Na počast načelniku Hribaru. Prosloga mjeseca priredila je u zlatnomu Pragu tamnošnja podružnica „Slovenskoga planinskoga društva“ u krasnoj dvorani Zofinskega otoka svečanu večer, kojoj su su prisutstvovali osim svečara, velezaslužnoga načelnika bieže Ljubljane g. Hribara, politički, znanstveni i umjetnički pravci glavnoga grada kraljevine Česke. Za čitave večeri bio je g. Hribar slavljen za njegove zasluge za česko-slovensko pobjunistvo i iskreno prijateljstvo.

Za popunjavanje Jugoslavenske akademije* u Zagrebu. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu vršila je do sada svoju zadaču samo na znanstvenom polju, dočim je drugi dio njezinog naslova: „umjetnost“ ostao do sada nezastupan ili neobradjen.

Radi toga su članovi akademije u svojoj glavnoj skupštini dne 10. decembra 1903. jednoglasno zaključili, da se iz njezine zaklade imu izdati svota od 10.000 kruna i time položiti temelj za osnutak IV. (umjetničkog) razreda koji prema čl. 3. akademijskih pravila ima biti ujezanim sa slavnim dijelom. Kamali ove glavnice i svi prinosi u tu svrhu imadu se svake godine prilagati glavnici sve dolje, dok njezin godišnji prihod ne dosegne iznos od 4000 K. Čim to bude, stvorit će akademija zaključke, kako da u život stupi umjetnički razred.

Povodom ovog zaključka sastalo se je odmah u akademiji više umjetnika, prijatelja umjetnosti i gradjana na dogovor, kako bi se pokrenula akcija za što skoriji osnutak umjetničkog razreda u akademiji. Pošto se je pitanje svestrano pretrceslo, zaključeno je, da se izabere posebni odbor, koji će povesti privatnu akciju u prilog ove nakane. U taj su odbor izabrana gospoda: dr. Milan Amrus, Ljuba Gjalski, dr. Stjepan Boroša, dr. Josip Brunšmid, Klement Crnčić, Gjuro Deželić, Robert Frangeš, Milan Grlović, Leo Hognisberg, Oton Ivetović, Stjepan Korenić, Franjo X. Kuljač, dr. Franjo Marković, dr. Šime Mazzura, Karlo pl. Mihalovich, dr. Stjepan pl. Miletić, Martin Pilar, dr. Srećko Šuk, Ivan vitež Trnski, Rodolfo Valdec i Ivan pl. Zaje.

Ovaj se je odbor konstituirao, izabravši predsjednikom prest. g. Karla Mihalovića, podpredsjednikom g. dr. Stjepana pl. Miletića, tajnikom g. Milana Grlovića.

Svrha je odboru, da u narodu izazove interes za osnutak umjetničkog razreda u akademiji, i da pomogne u svim krugovima materijalno unaprediti oživljavanje ove ideje.

27-godišnja žena šest puta vjenčana. U švicarskom gradu Zenevi vjenčala se je nedavno 27-godišnja žena šesti put. Ta riedka žena rođila se je u Milanu i prvi put se vjenčala za nekog Franccea u Parizu. Muž njoj hrzo umre i ona se godinu dana kasnije udala za nekog Engleza, koji je obitavao u Bristolu. Taj je opel nastradio prigodom neke željezničke nesreće. Kratko vrieme iza toga vjenčala se za jednog njegovog prijatelja, Amerikance. S njim podje u New-York. Tu proživi s mužem tri godine, a tad on umre, vrati se u Evropu pa treći put kao udovica. Na tom povratku upoznala se s nekim Rusom i doskora se vjenčala u Lille-u. Nu jedva prispjeće u njegovo obitavalište Odesu, kad on oboli od tifusa i umre. Ona se povrati u Milan, gdje se opet udala za svog negdaspnjeg druga iz mladih danah. Nu za pô godine umre i ovaj. Prošle dve godine, a nju zaprosio neki Niemac i ona posla za nj. Ta gđa govori pet evropskih jezika, što ih je naučila uz razne svoje muževe. Djeca nema.

Jedna od najsjajnijih stećevina sigurno je sladna kava, koja je po načinu Kathreinove prirede prokrila sebi do danas put već u čitav naobrazni svet i naročito gotovo svaku obitelj. Jer kao obiteljska kava pruža mješovina zrnate kave sa Kathreiner-Kneippovom sladnom kavom takove neprocjenjive prednostigle ugodna okusa, kao što i za zdravlje i gledom na prištednu, da ni jedna brižna gospodarica nebi ju smjela smetnuti s mesa. Fini miris zrnate kave, što ga posjedi Kathreiner-Kneippova sladna kava uslid osobite pripreme, povisuje objubljenu ugodni ukus zrnate kave, kao pridodatak, što se ne postizava ni jednom drugim surrogatom ili pridodatakom. S druge strane može se uslid te vlastitosti uživati. Kathreiner-Kneippova sladna kava i bez pridodatak zrnate kave izvrstna je okusa, te se kao krv umazajuće i hranivo sredstvo preporuča liečnički osobito ženama i djeci. Ako je Kathreiner-Kneippova sladna kava odmah pri prvom pojavi označena kao kava budućnosti, to se je ova smjela rieč do danas dijelom već izpunila, te će se po dostojanjem izkustva uvek više obistinjavati. Važno je ipak, da se vazda upotrebjuje samo prava Kathreinerova sladna kava, radi česa je nužno, da se kod kupovanja izričito nagasi ime „Kathreiner“, da se uzimaju samo originalni zamotci sa zaštitnom markom župnika Kneippa. Svatko neka se stoga čuva brižno i ponovo svačakih patvorina i neka se ne kupuje, što se bez omota na vagu prodaje.

Basne i priče.

VII.

Kupina i ovca.

Amo ovčica mila, amo se skloni,
„Gle! gradenosni holuj nebom se goni,
„Munjic stevaju izdaleka,
„Čuj! već gromova tuljni jeka. —

„Sada kamo, čes? Svoje čuvaj si runo —
„Liepo je, bielo je, novca vriedi ti puno,
„Nemoj na polju sada stati,
„Nemoj da li ga pljusak strati.

„Krov moj listnati, eno, rado te prima,
„Tu na okolu njemu jedoaka šuma;
„Nego blizu jo holuj luti
„Uđi iši čes — poginuti. —

Tako sabora oveči kupina mlada,
Oveča pozivu milom odziva se rada —
U grm skloni se u nutrinu
Dok oltinja ne umini.

Holuj presta i ovca on čas se trže,
Ispod svrži izići htijue što brže
Al se vremena htjelo puno
Dok joj pustiše svrži runo.

Kada s napornom teškim ovca izadje
Ispod kupine — ljuta žlost ju snadjuje
Videc kako ju pozva milom
A joj pogradi runo silom. —

Mnogi bližnjemu hoće rane da blaže
Al pri tome tek svoje koristi traže.
To su lakomi odirači
Biedna naroda zatirači. —

Nadan Zorin.

Razne viesti.

† Dr. Josip Derončin. Iz Križevca nam pišu, da je tamo preminuo dne 23. o. m. kr. kot. liečnik g. dr. Derončin, rodom iz Rieke. Pokojnik je bio vrlo čestit hrvatski rodoljub, velik prijatelj našeg naroda u Istri te stari predplatnik našeg lista. Viečni pokoj plemenitoj mu duši!

Profesor Pavia u Dalmaciji. Poznati prijatelj Hrvata, profesor Pavia, koji se je prošle godine u Italiji zauzeo vrlo živo za Hrvate te napisao više članaka i knjige u prilog Hrvata, nalazi se sad u Dalmaciji, da tamo bolje prouči naše odnose. Prof. Pavia bio je u Zadru od tamošnjih Hrvata prijazno dočekan i valjano pogošćen. Iz Zadra pošao je u Split, pak će valjda obići i druge grada u Dalmaciji.

Predavanje o Istri. U listu „Il Bistic“ sto no izlazi u Vlčenici, citamo, da je držao predavanje neki abate Silvestri pred međugorjnim občinstvom o slikovitosti Istre. U dvoranu da bijaše tamo: na dnu iste prikazivali se na vekovima: za storu u sjajnom svjetlu gradovi uz obalu, špilje, palace itd. a sve to tumaćio je predavatelj rječju umjetnika i rodoljuba.

Velikim odobravanjem pozdravlji občinstvo njegove navode o ljubavi Istru do talijanskog jezika i do Italije. Na koncu prikaza u občinstvu alegoričku sliku Istre i. j. „vrlo žalostnu ženu, zamisljenu z bog svoga uskrsnuća“.

Tužne li Istre, koja čeka svoje uskrsnuće od ... Italije!!

Odbor „Vinarske udružbe“ za Dalmaciju proti vinskoj klauzuli. Odbor Vinarske zadruge* za Dalmaciju izdao je na narod proglos, u kojem prikazuje vinogradarom posestrine Dalmacije grđne poslije, što ih nanaša nesretna vinska klauzula onoj vinorednoj pokrajini.

U tom proglosu stoji među ostalim kako su se svi pravi prijatelji domaćeg proizvoda nadali, da se neće obnoviti rečena klauzula, koja je prestala dne 31. decembra 1903. ujedno sa trgovackim ugovorom, sklopljenim prije 12 godina sa Italijom.

Mjesto toga što se je dogodilo?

Franina i Jurina.

Fr. Ča imaju ono moštenički sarenjaki i poprdili za „halicu“ Kafulu al Kapulu?

Jur. Za pravo ti reć more bit jeno i drugo, al kako bi bil jedan put rekao Lovrancu Kukumu: „to je vse en hudić!“

Fr. Ter ča j' znał Krajanški?

Jur. To mu j' bil materin zajik, dokle ga ni prodal poprdilom za zdebu leći.

Fr. Preselu mu!

Jur. Mala škoda!

Jur. Kaj da su u Ždrenju kepili ferale?

Fr. Ja, za kaj da te staviti enega pred farožom, a dregega zad faroža, da bude pop moga videt, ki mu hita kamenje u keu.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

I.

Pristupaše nadalje u Gospod. Svezu:
41. Berško Društvo za štendju i zajmove, registrana zadruga na ograničeno jamčenje.
42. Gosp. Trgovačko Društvo u Dobrinju.

II.

Uplatiće nadalje pristupinu i dan zadružni dio u Gospodarsku Svezu: Berško Društvo za štendju i zajmove, registrana zadruga na ograničeno jamčenje.

Izkaz prinosa stiglih na ravnateljstvo dražbe Sv. Cirila i Metoda za Istru tekom mjeseca srpnja 1903.

G. dr. I. Banjavčić odvjetnik u Karlovcu sabranih na proštenju u Dubovcu	K 51-
Osmi razred kr. vel. gimnazije na Sušaku kao član utemeljitelj	214:27
Dionička tiskara "Obzor" — Zagreb, prinose stigle u travnju	347 26
Dr. B. Vinković odvjetnik, Karlovac darovanih od g. Nik. Simečića posjednika i gradskog zastupnika umjesto vjenca na odar pok. gdje. Kat. Hafner	10-
G. vlastelin Kutjevački Milan Turković daruje prigodom promocije na čest dora prava njegovog nećaka dra Vlad. Turkovića	50-
Uprava "Narodnih Novina" prinose do uključivo 9./VII. 1904.	214:32
G. Stjepan Gajulin-Jelsa družbin dohodak od eig. papira	389:67
Podružnica u Brgecima (Lanišće)	27:30
Uprava lista "Edinost", Trst podanih od gosp. Karla Škšković	9:90
Prva jugoslavenska tovarna za kavine surrogate, Ljubljana	100-
G. Kazimir Jeličić, načelnik Kastav primjenili iz Majestic, Colo u Americi.	33-
(Sedam dolara sakupljenih među domorodci Kastavšćine kod supruga Mata i Jelisave Trinajstić Jankotov iz sv. Mateja, kod botriňjih prigodom krštitke njihove kćeri Dragice u Majestic-Colo.	
Dionička tiskara "Obzor" prinosa na nj stiglih u mješecu svibnju	381:42
Podružnica Kaštelir	155:94
Bernard Filirt, tvorničar žigica za prvo polugodište 1903.	3719:28
Odbor podružnice Kaštelir što članarino sto darova	155:94
Za mjesec kolovoz:	
G. Mate Polonio koralni vičkar, Krk sabranih	33:85
G. Franjo Katarinić, Nerezine	43:20
G. Fran Flego, Počekaj sabranih prigodom privatnog sastanka povjerenika pol. društva za pol. kotar Buzet dne 16./VII. 1903.	27:50
G. M. Cucarić, Pazin darovanih po Bornobić Ivanu od Marca iz Višnjana	2-
Hrv. štendionica, zajm. zadruga u Sisku	50-
Dionička tiskara "Obzor", Zagreb stiglih prinosa u lipnju	309:10
Milan Budicki, Zagreb	400-
Administracija "Hrvatskog Prava" na nju stiglih prinosa	1000-
Uredništvo "Nar. Obrane"	668:26
Dr. Božo Vinković, odvjetnik, Karlovac sabranih	15:-
G. Josip Pangerc, župan Dolina, od proslave carevog rođendana	9:60
Uprava "Hrvat. Naroda", Zagreb sabranih	4:38
Iv. Medvedić učitelj, Klana prigodom ženidbe g. Ivana Baručića s gđicom Marijom Starčić	5:08

Dionička tiskara "Obzor", stiglih prinosa u srpnju 887:17

G. A. Mrakovčić stud. jur. prihod od zabave na Puntu 16./VIII.

Uprava "Narodnih Novina", Zagreb, prinose od 10./VII. do uključivo 29./VIII. 1904.

R. Katalinić Jeretov, Zadar sabrauh

Plemenitum darovateljem svesrdno se zahvaljuje odbor.

Djakačkom pripomočenom dražtu u Pažinu prispljeli su tekom mjeseca prosinca sljedeći prinosi:

A) Utemeljitelji: Vanik Josip, župnik, Krbune

B) Redoviti: Milohnić Iv., umir. prof. Milohnić Antoina, Turato pop. Niko, Sabil Fr., kapelan Cres; Dominik Herzik, c. k. šk. nadz.; Frančić Fran, profesor; Glavina Blaž, kurat; Kragan Rudolf, namj. oficjal; Kristofić Matko, učitelj; dr. Valentini Košar, prof.; Pančić Fran, prof.; Šubić Albert, prof. Kopar; Lončarić dr. Josip, nadb. tajnik; Starec Antun, prebendar; Premus dr. Dominik, nadb. tajnik; Andrasdy pl. Ljudevit, sveć. prof.; Zagreb; svi po 5 K

C) Podupiratelji: Contini udova Apolonija; Frančić Mimica; Kostial Ivan; Orel Fran; Orel Marija; Pribil Karlo; Kristofić Sigismund; Kristofić Vilim; Kristofić Olga; Kristofić Nada; Kristofić Pavla, Kopar, svi po 10 K

D) Darovatelji: Matejčić Fran, c. k. zem. školski nadr. Trst Ivan Mandić odričući se od stete za objed i Fran Frančola mjesto vjenca na grob pok. prošta Josipa Orbanić, Pazin duruju

E) Podupiratelji: Matejčić Fran, c. k. zem. školski nadzornik, Trst od g. vitez i dvorskog savjetnika Antonia Klodić-Sabladoski.

F) Uprava lista "Edinost", Trst Josip Kožul prof. Celje, mjesto vjenca na ljes pok. ravnatelju Markelju.

G) U ime Božje, Istra

H) Prva hrv. štendionica, Zagreb, dor

I) Barbara Velikonja, Pazin za uprosst od čestitanja prigodom božićnih blagdanih i nove godine

J) Milohnić Ivan umir. profesor, Cres na uspomenu pok. svojega kuma Ivana Markelja mjesto vjenca na ljes.

K) Dr. Franje Mandić, Trst kao božićnicu i dobru ruku

L) Dr. Ivo Poljanar, Vrbuci

M) Stol Langhammer, Pazin

N) N. N. za skatužu žigica družbe sv. Cirila i Metoda u Lindaru

O) Karolina Pečenko za kaznu plaća

P) Franković Mimica, Kopar

Q) Jakac Jakov učitelj, Kopar

R) Incontrera Karolina

Kamičić Eugen, Zagreb 1/3 poslanih na njegovu adresu od g. Toma Bradanović veletržca u Valparaisu da razdieli dobre svrhe

Spirić Vjekoslav nar. zastupnik, Opatija dobru ruku

Janežić dr. Konrad, Volosko dobru ruku

Pošetić dr. Ivan, Volosko dobru ruku

Dr. M. Trinajstić, Volosko dobru ruku

Dr. D. Trinajstić, Pazin dobru ruku

Matko Mandić, Trst dobru ruku

Stanger dr. Andrija, Volosko dobru ruku

Kurležić dr. Sime, Pazin dobru ruku

Plemenitum darovateljem svesrdno se zahvaljuje

O d b o r.

Ćerčić dr. Gjuro, Pazin dobru ruku

K 5--

Marko Zović krojač u Pažinu sabrau među prijatelji u Fazani

5--

Prof. I. Milčetić, Varaždin darovanih od Hrv. činovničke predujmive udruge u Varaždinu

20--

Grašić Josip župnik, Beram za odprost od čestitana

10--

Grašić Josip župnik, Beram po g. Barbaliću

20--

Szentgyörgyi dr. Sandor kr. profesor, Zagreb

20--

Monas Josip učitelj dobra ruku

1--

Plemenitum darovateljem svesrdno se

zahvaljuje

O d b o r.

Skladište bačava.

Skladište raznog posudja zasjedajućeg u bačvarsku struku nalazeće se u Trstu, ulica Luigi Ricci br. 4 (prije Vicolo Cicero), do sele vlastničtvu g. Antuna Baretto, povećalo se počasni od 1. siječnja 1904. te nosi naslov: Antun Baretto i dr. — Isto skladište ostat će i nadalje pod direktnim vodstvom gosp. A. Baretto, koji si je našao druga u svrhu, da si poduzeće razsiri.

Ova tvrdka izradjuje bačve i po franceskom sistemu te se toplo preporuča svim narodnim krugovom.

Antun Baretto, Trst.

Istarska Posuđilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružni dečova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štendiju od svakoga, ako i nije član istoga 4 1/4 % kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraćanje na štendiju uložene iznose do 100 K bez prednose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznose ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to ne hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julijsa i avgusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno nivo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Putnici u Ameriku!

CUNARD LINE

koncesijonovano družtvo za kraljevinu i zemlje, zastupane na carevinskom vijeću,

prevoži putnike između TRSTA—NOVI-YORK i natrag

lijem-parobrodom „AURANIA“ sa 1200 mjestima III. razreda i sa 300 salona

mjestima II. razreda sa kabinama — i hrizm-parobrodom „CARPATHIA“ sa

2000 mjestima III. razreda i sa 400 salona-mjestima II. razreda sa kabinama.

Cijena putne karte iz svake luke u Dalmaciji i Istri

preko Trsta u Novi-York

ujedno — počasni sa dnevnom ukrepanju u TRSTU — sa branom, vinom,

i čitavom poslužbom stoji:

III. razred — za osobu 180 K.

Putnici mogu kupiti ove putne karte kod Lloydovih agencija u svim luka Istre i Dalmacije — u Rijani pak samo kod g. Petra Popovića.

Odlazak iz TRSTA:

„CARPATHIA“ 15. decembra 1903 „CARPATHIA“ 2. febrara 1904

„AURANIA“ 29. decembra 1903 „AURANIA“ 16. febrara 1904

Za pobliže obavijesti, putne karte, prijevoze za druge nuzgredne luke i željezničke postaje iz Nova-Yorka u unutrašnje grada Sjeverne Amerike, obratiti se na

Glavno zastupstvo za Austriju Schröder & Co. — Trst

Via Carlo Ghega br. 8, I. kat.

Naslov za brzojave: SCHRODERCO — TRST.

Izdavaju se fakodjer za liste parobrode putne karte za PALERMO, NAPOLI, ALGIR i GIBRALTAR.